

ምክላድ መሰል ደቂ ኣንስትዮ ደው ክብል ኣለዎ።

ሓባራዊ ፌሚኒስት መግለጺ

ኣብዚ ሕጂ እዋን ኣብ ሓያሎ ብተሕነታዊ ትካላት ዝካየድ ዘሎ ክትዓት ኣዝዩ ዘጨንቕ ቅዲ ይቕልቀል ኣሎ - ኣብ ልዕሊ ትካል ደቂ ኣንስትዮ ዝተሓደሰ ስርዓታዊ መጥቃዕቲ። ብመሰረቲ መንገዲ ከም ርእሰ መስዋእቲ ዘለዎን ኣለይቲ ስድራቤት፡ ውፊያት ሰብ ሞያ ክንክን ጥዕና፡ ወይ ድማ ናይ ምፍራይ ስርሐን ንምፍጻም ዝተጸውዓ መዕበይቲ ኣዴታት ከይነን ዝኸበራ ደቂ ኣንስትዮ፡ ኣብ ውሽጢ ከም ተቓላዕቲ ሰባት ዝተመደበለን ተራ ዘይልድል ኣድካሚ መደናገሪ ትረኻታት ናይ ጥዕና ጽልዎታት ተዓጽዮን ተሓኒቕን ይረኽባ። ክውንነት ደቂ ኣንስትዮ ግን ዝተፈለየ እዩ፡ እንታይ ደኣ ከም ተቓላዕቲ እዩን ዝስኣላ። እቲ ዝረኽብዎ ናይ ከንፈር ኣገልግሎት ምስቲ ህዝባዊ ፋይናንሳዊ ውዕላትን ግዴታታትን ኣብ ኣገደስቲ ስራሓቶምን ካልእ ማሕበራዊ ኣፍራዪ ስራሖምን ዝሸርሸር ስጉምታታት ምቁጽጻር ገንዘብ ብሱር በተኸዊ መንገዲ ዝጋጮ ኮይኑ፡ ንመዝሙር ብዓቢኡ ደሞዝ ዘይብለን ደቂ ኣንስትዮን ኣዋልድን ዝያዳ የጋድዶ። እዚ ዘይምዕራይነት እዚ ንርእሰ ውሳኔን ማሕበረ-ገለቲካዊ ተሳትፎን ደቂ ኣንስትዮ ዘዳኽም ጥራይ ኣይኮነን። ህጹጽ ኣቓልባናን ትንተናናን መዓልታዊ ስጉምታናን ዝጠልብ ዝዓምቐ መዋቕራዊ በይል ዘጽንዕ ሕድሪ'ውን የቃልዕ።

ድሕሪ እቲ ለበዳን ንዓመታት ዝቐጸለ ምሕዳስ ዓለማዊ ኩነታትን፡ ደቂ ኣንስትዮ ኣብ ልዕሊ ኣካላተን ፖለቲካዊ ውሳኔ ናይ ምግለጽ መሰል ዳግማይ ኣብ ትሕቲ ኣረሜናዊ መጥቃዕቲ ይኣቱ ኣሎ፡ ብብዙሕ መንገዲ። ጭቡጥ መጥቃዕታት ኣብ ልዕሊ መሰላትን ጽቡቕ ሂወትን ደቂ ኣንስትዮ ብዓለም ደረጃ ይግንፍል ኣሎ - ከምኡ'ውን ይስስን ኣሎ። ኣብ ኣፍጋኒስታን ደቂ ኣንስትዮ ብዘይ ምሕረት ካብ ህዝባዊ ጽላት ክስጎጋ እንክለዎ፡ ኣብ ኢራን ድማ ትብዓት ደቂ ኣንስትዮ ብሃይማኖታዊ ፖትርያርክ ዝስዕብዎ ኣረሜናዊ ዓፈናታት ኣስዒቡ። እዚ ከምዚ ኢሉ እንክሎ፡ ኣብ ኣመሪካ፡ ሕጋዊ ጽገናታት ንመሰል ምንጻል ጥንሲ ካብ ሱሩ የጥፍእ ኣሎ፡ ብሓፈሻ ድማ ተበጻሕነት ጸታውን ተፈጥሮኣውን ክንክን ጥዕና ይድርት ኣሎ። ኣብ ኤውሮጳ፡ ኣብ ምይይጥ ዝርከብ መምርሒ፡ ዓመጽ ካብ ገበን ንምውጻእን ንውዕል ኢስታንቡል ቆፎ ንምግባርን ሓደጋ ኣለዎ። ኣብ ጋዛን ምዕራባዊ ገማግምን፡ ትካላት ሕቡራት ሃገራትን ኣባላት ሃገራትን ክሰብሩ ሕጂ ልዕሊ 34,000 ሰባት ዝቐተለ ግጭት (ክሰብሩ 10 ግንቦት) ክሰብሩ ሕጂ ሸባ ከይኖም ይርከቡ - ንመብዛሕትኡ ዝሞቱ ደቂ ኣንስትዮን ህጻናትን ይውክሉ። ሓደ ዘንታ፡ ሓደ ዓይነት ጥፍኣት፡ ከምቲ ኣብ ኩሉ ዕጥቃዊ ውግኣት።

ብርግጽ ኩነት ቁምነገር ናይቲ ፖትርያርካዊ ስርዓት እዩ። ምጥቃዕ ንጭቆና የመኽንዮ፣ ግህሰት ድማ ንግርጭት “ንምፍታሕ” ዝምረጽ መሰረቲ ይኸውን። እዚ ውጥረት ዝመልኦ ዳይናሚክስ'ዚ ንኣካላት ደቂ ኣንስትዮ ፍጹም ዓውደ ውግእ መዋቕራዊ ውግእ ይገብሮ።

አብ ውድብ ጥዕና ዓለም ከይተረፈ - አብ እዋን ኮቪድ-19 አብ ዲሞክራሲያዊት ሪፖብሊክ ኮንጎ አብ ልዕሊ ደቂ ኣንስትዮን ኣዋልድን ጾታዊ መጥቃዕቲ ፈጻሚ ሰበስልጣን ገበነኛታት ኮይኖም ዝተረኽቡሉን ካብ ሞት ዝደሓኑ ድማ ነፍሲ ወከፎም 250 ዶላር ዝኸፈሉን - አብዚ ቀረባ እዋን ንጾታዊ ምላሽ ዝህብ ጽገናታትን ምክልኻልን ናይ መሰላት ደቂ ኣንስትዮ መሊሱ ይቃወም ኣሎ። ንክልቲኡ ኣፍልጦ ዝህቡን ዘረጋግጹን ብዙሓት ኣህጉራዊ ስርዓታዊ መሰረታትን ዘባዊ ኣገባባትን እኳ እንተሃለዉ፡ መሰረታዊ ጾታውን ተፈጥሮኣውን መሰላት ግን ቅሉዕ ብድሆታት የጋጥሞም ኣሎ።

እዚ ብኸመይ ይምኽነይ ኣሎ? አብ ውሽጢ ውድብ ጥዕና ዓለም፡ ገሊኦም፡ መሰላት ጾታዊን ተፈጥሮኣውን ጥዕና፡ ካብቲ ውድብ ጥዕና ዓለም ዝህቦ "ቴክኒካዊ" ስልጣን ወጻኢ ስለዝኾነ፡ ብሃገራዊ መንግስታት ክእለዩ ዘለዎም "ፖለቲካዊ" ጉዳያት እዮም ይብሉ። ጥዕና ግን ብባህሪ ፖለቲካዊ እዩ - ቅዋም ውድብ ጥዕና ዓለም ከም ዘይምዕራይ ምዕባሉን ኣድልዎን ዝኣመሰሉ መዋቕራዊ ፖለቲካዊ ረጃቢታት መሰል ጥዕና ንምዕዋት ዕንቅፋታት ምኽኒኖም ከረጋግጹ ከሎ ብግልጺ ዝቕበሎ ክውንነት እዩ። ቅዋም ውድብ ጥዕና ዓለም'ውን ሰላም፣ ኣህጉራዊ ምትሕግጋዝን መንግስታት ንጽቡቕ ሂወት ህዝቦም ዘለዎም ሓላፍነትን ንጥዕና ኣገዳሲ ምኽኒ ኣፍልጦ ይህብ። እዚ ምትእስሳር'ዚ መሰረታዊ ሕቶ የልዕል፡ ከመይ ኢሉ'ዩ ፖለቲካዊ ተዛማዕነት ውድብ ጥዕና ዓለም ብዛዕባ ምድንፋዕን ምሕላውን መሰላት ደቂ ኣንስትዮ ክንዛረብ ከለና፡ አብ ካልእ ተሃዋሲ ፖለቲካዊ ጉዳያት'ውን ተመሳሳሊ ደረጃ ዘይምቐት ዘይተረኽበ? ሃገራት ወጻኢታት ጥዕና አብ ውሽጢ "ፊስካላዊ ፖስታ" ክዕቅቡ ምትብባዕ ወይ'ውን እዞም ፖሊሲታት እዚኣቶም ኣገደስቲ መድሃኒታትን ዘርእን ንምርካብ ዝዕንቅፉ እንተኾኑ፡ ቅድስና መሰላት ኣእምሮኣዊ ንብረት ምጽራር፡ ተመሳሳሊ ስክፍታ ዘለዎ ግብረ መልሲ ኣየለዓዓልን።

ማሕበራዊ ጉጅለታት ብስርዓት ምግላልን ምግዛእን ብባህሪ ተቐባልነት ዘይብሉ ምልክት ስልጣን ኮይኑ ቀጻሊ ምጽዓን እዩ። ንደቂ ኣንስትዮን ካልኣት ኩሉ ዓይነት ባይላት ዘጋጥሞም ዝተገለሉ ማሕበረሰባትን፡ እዚ ሱር ዝሰደደ ስልጣን ብሰፊሑ ተፈላግነትን ሱር ዝሰደደን እዩ - ልሙድ ድማ ፓትርያርክነት ተባሂሉ ይጽዋዕ። አብ ሃይማኖታትን አብ ውርሻ ትካላዊ መሓውራትን ኣዝዮም ዝተሰረቱ ፓትርያርካዊ ሞዴላት፡ ንምጥቃምን ብሰፊሑ አብ ጥቕሚ ዝውዕሉን ኮይኖም፡ ብታሪኽውን ወትሩ ሓምለዎይን ምርኢታት መግዛእቲ፡ ሃጻይነትን ህዝባውነትን ተቐባልነትን ውሽጣዊ ምትእትታውን ክሰብ ዝረኽቡ እዮም። ማእከል ናይዚ ኩሉ መግለጺታት ምዕፋን ድምጽታትን ወኪልን ኣካላዊ ርእሰ-ምሕደራን እዩ።

ደቂ ኣንስትዮን ካልኣት ውሑዳትን ሎሚ ኣብቲ ብዙሕነታዊ ስርዓት ከመይ ይቕጽሉ ኣለዉ፡ ከምዚ ዝኣመሰለ መወዳእታ ዘይብሉ ፓትርያርካዊ ስነ-ምግባር ጥራይ እዩ ዘንጸባርቕ። እዚ ድማ ብዘይኣእማኒ ቃላት ተደሚሩ ምስቲ አብ ዝበለጸ ኩነታት መበገሲ ንምልዓል ዝዓለመ ውሑድ ምትእትታዎት ተደሚሩ ይርከብ። መብዛሕትኡ ግዜ ግን ከምዚ ዝኣመሰለ ተበግሶታት ነቲ ዝጸንሖ ኩነታት ናይቲ ጽልዎ ዘለዎ ሕብረተሰባዊ ተራ ዳግማይ የረጋግጹ። ኣባላት ሃገራት ንደቂ ኣንስትዮኣን ይዛረቡሉ ዝበሃል ስርዓት ተፈጢሩ ዘሎ ሱር ቀጥታዊ ዓመጽ ኣይምክታተንን እዩን - ደቂ ኣንስትዮ ንብረት ከም ዝኾና ጌሮም!

አብ ዓለም ደቂ ኣንስትዮ ንሙብዛሕትኦን ይውክሉ። ኣብ ነፍሲ ወከፍ ደረጃ ዝርከቦ ፖለቲካዊ ትካላት ነዚ ክውንነት በብቑሩብ ካብ ምድኻም፡ ኣፍልጦን ከኸብራን ሕጋዊ ግዴታ ኣለዉን። ኩለን ደቂ ኣንስትዮ ተኣኪበን ሓባራዊ ቃልስተን ከዕብዮ ምንግስታትን ብተሕነታዊ ትካላትን ነዚ ዘላቑ ዘይኮነ ስርዓት ነገራት ክብድህኡን ክፈርስዎን ክምሕጸን ግድን እዩ።

ዳና ዓበድን ፋጢማ ቀለሄርን (2022)። ሙጥቃዕቲ ምቁጽጻር ገንዘብ፡ ሰፊኑ ዘሎ ምርጫታት ቁጠባዊ ፖሊሲ ብኸመይ ሓደ ዓይነት ጾታ ሙሰረት ዝገበረ ዓመጽ እዩ። <https://policy-practice.oxfam.org/resources/the-assault-of-austerity-how-prevailing-economic-policy-choices-are-a-form-of-g-621448/> [ኣብ 7 መጋቢት 2024 ዝተረኸበ]

ራቸል ኢስተር፡ ኤሚ ፍሪድሪክ-ካርኒክን ሜጋን ኤል ካቫኖን፡ (2024)፡ ዝኸነ ገደብ ኣብ ክንክን ጥዕና ተፈጥሮኣዊ ጉድኣት ስርዓተ ምፍራይ ርእሰ-ምሕደራ፡ ሙርትዖ ካብ ኣርባዕተ ግዝኣታት። <https://www.guttmacher.org/report/any-restrictions-reproductive-health-care-harm-reproductive-autonomy-evidence-four-states> [7 መጋቢት 2024 ዝተረኸበ]

ማእከል ኣንስታዊ ፖሊሲ ወጻኢ (2024) ሓያላት ደቂ ተባዕትዮን ዓመጽን፤ ምትእስሳር ጸረ-ኣንስታይነትን ጸረ-ዲሞክራሲያዊ ምዕባላታትን። ማእከል ፌሚኒስት ወጻእተኛታት ፖሊሲ፡ በርሊን. <https://centreforfeministforeignpolicy.org/wordpress/wp-content/uploads/2024/02/CFFP-strongmen-and-violence.pdf> [ኣብ 7 መጋቢት 2024 ዝተረኸበ]

<https://www.voanews.com/a/internal-documents-show-the-world-health-organization-paid-sexual-abuse-victims-in-congo-250-each/7354013.html>.

ኬሪ ኩሊናን (2024) ኣብ ልዕሊ ጉጅለ ሙሰላት ምፍራይ ኣብ ፈጻሚ ቦርድ ውድብ ጥዕና ዓለም ንሰክረታርያ ‘ዩዳኻም’ን ‘ሳይንስ ሙሰረት ዝገበረ’ ኣቀራርባን። <https://healthpolicy-watch.news/row-over-reproductive-rights-group-at-who-board-undermines-science-based-approach/> [7 መጋቢት 2024 ዝተረኸበ]

ከምዚኣም ዝበሉ፡- ውዕል ምውጋድ ኩሉ ዓይነት ኣድልዎ ኣብ ልዕሊ ደቂ ኣንስትዮ (CEDAW)፡ እቲ ኣብ 1979 ብሓፈሻዊ ባይቶ ሕቡራት ሃገራት ዝጸደቐ ኣህጉራዊ ውዕል፤ ኣብ 1995 ኣብ ዝተኸየደ 4ይ ዓለማዊ ዋዕላ ደቂ ኣንስትዮ ዝተሰማምዓሉ ኣዋጅን ሙድረኽ ስጉምትን ቤጂንግ (BpfA)፤ እቲ ብሕብረት ኣፍሪቃ ኣብ 2003 ዝጸደቐን ኣብ 2005 ዝጸደቐን ፕሮቶኮል ማፑቶ ንሙሰላት ደቂ ኣንስትዮ ኣፍሪቃ የስጉም።